

- úrad pre
- dohľad nad
- zdravotnou
- starostlivosťou

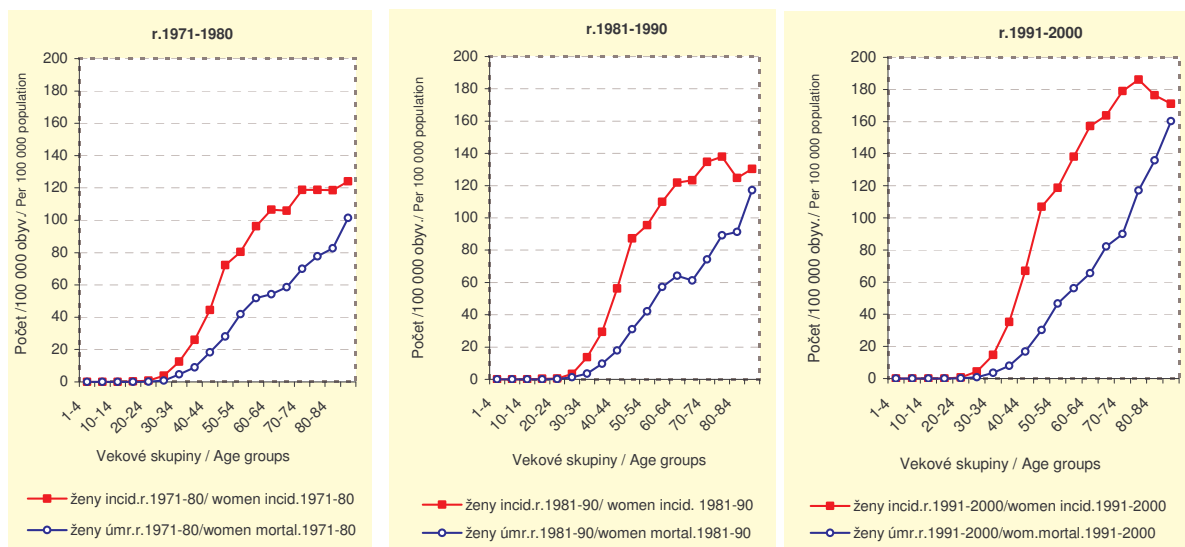
TLAČOVÁ SPRÁVA

BRATISLAVA 20.11.2006

Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „úrad“) vykonal **analýzu mamografických vyšetrení na Slovensku v rokoch 2003 - 2005**. Analýza porovnáva mamografy, realizované vyšetrenia, ako aj odhad potrebného množstva preventívnych mamografických vyšetrení.

Výskyt ochorenia i úmrtnosť nádorového ochorenia prsníka na Slovensku má stúpajúcu tendenciu. Keďže riziková skupina začína od veku 40-44 rokov, význam preventívnych mamografických vyšetrení naberá na intenzite. Je to pomerne veľká šanca včas a úspešne zachytiť začiatok ochorenia a následne zahájiť liečbu. Ak sa nádor zachytí v prvom štádiu, šancu na vyliečenie má vyše 90% pacientok.

Porovnanie vekovo-špecifickkej incidencie a úmrtnosti u žien na zhubné nádory prsníka v SR v príslušných desaťročiach

Zdroj: NCZI (publikácia “Epidemiológia zhubných nádorov v SR”)

Členenie mamografov podľa krajov SR

Počet mamografov	Kraj								Spolu
	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	
k 31.12.2003	17	4	5	8	9	11	10	6	70
% podiel	24,29%	5,71%	7,14%	11,43%	12,00%	15,71%	14,29%	8,57%	100,00%
k 31.12.2004	17	4	5	7	8	10	12	7	70
% podiel	24,29%	5,71%	7,14%	10,00%	12,00%	14,29%	17,14%	10,00%	100,00%
k 31.12.2005	17	4	7	7	8	10	13	7	73
% podiel	23,29%	5,48%	9,59%	9,59%	10,96%	13,70%	17,81%	9,59%	100,00%

Zdroj: NCZI

Z prehľadu je zrejmé, že najväčšie zastúpenie má Bratislavský kraj, ďalej Košický kraj a Banskobystrický. Ostatné kraje sú v rozpätí 7-8 prístrojov za posledné obdobie (r. 2005). Výnimkou je kraj Trnavský, kde prístroje dosahujú počas všetkých troch rokov iba necelých 6% (4 mamografy) z celkového počtu, pričom priemer je 12,5% (9 prístrojov).

Podľa prílohy č. 2 zákona č. 577/2004 Z. z. o rozsahu zdravotnej starostlivosti... **ženy majú nárok na preventívne mamografické vyšetrenie 1-krát za 2 roky po dosiahnutí 40. roku veku.**

Táto skupina sa z roka na rok zväčšuje. Kým k 31.12.2003 to bolo 45,95 % žien, o dva roky je percento skupiny žien s nárokom na mamografiu 47,73 % z celkového počtu poistených žien.

Zoskupenie žien podľa nároku na mamografické vyšetrenia

Vekové skupiny	k 31.12.2003		k 31.12.2004		k 31.12.2005	
	počet	%	počet	%	počet	%
0-39	1 505 814	54,05%	1 468 928	53,22%	1 427 221	52,27%
40-80+	1 280 217	45,95%	1 291 140	46,78%	1 303 336	47,73%
Spolu	2 786 031	100,00%	2 760 068	100,00%	2 730 557	100,00%

Na Slovensku malo nárok na mamografickú prevenciu k 31. 12. 2003 celkom **1 280 217**, k 31. 12. 2004 **1 291 140** a k 31. 12. 2005 **1 303 336** žien. **Nárok na preventívne mamografické vyšetrenie má každá žena od 40. roku veku 1-krát za 2 roky.** Za rok to je v priemere 640 109 (r. 2003), 645 570 (r. 2004) a 651 668 (r. 2005) vyšetrení, za predpokladu, že by všetky ženy požiadali o ich uskutočnenie. **Tieto všetky predpokladané preventívne vyšetrenia sú ďalej uvádzané ako nárokované preventívne mamografické vyšetrenia.**

Nárokované preventívne mamografické vyšetrenia

Kraje SR	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	Spolu
Rok 2003	165 678	131 499	146 225	178 618	153 588	158 987	178 648	166 975	1 280 217
priemer na rok	82 839	65 749	73 113	89 309	76 794	79 493	89 324	83 488	640 109
Rok 2004	167 227	132 272	147 688	178 927	154 796	160 198	180 636	169 396	1 291 140
priemer na rok	83 613	66 136	73 844	89 463	77 398	80 099	90 318	84 698	645 570
Rok 2005	168 399	135 757	149 071	179 647	156 583	161 229	181 827	170 822	1 303 336
priemer na rok	84 200	67 879	74 536	89 824	78 292	80 615	90 913	85 411	651 668

Prehľad všetkých realizovaných mamografických vyšetrení

	Kraje SR								Spolu
	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	
Rok 2003									
mamogr. vyšetrenia	53 899	18 780	14 282	23 077	23 379	19 957	23 737	21 187	198 298
% podiel	27,18%	9,47%	7,20%	11,64%	11,79%	10,06%	11,97%	10,68%	100,00%
z toho preventívne	24 350	7 395	6 397	9 122	8 669	11 268	14 659	7 870	89 730
% podiel	27,14%	8,24%	7,13%	10,17%	9,66%	12,56%	16,34%	8,77%	100,00%
Rok 2004									
mamogr. vyšetrenia	49 525	19 686	19 280	24 407	19 540	17 558	29 666	22 419	202 081
% podiel	24,51%	9,74%	9,54%	12,08%	9,67%	8,69%	14,68%	11,09%	100,00%
z toho preventívne	21 630	7 162	7 175	14 279	5 495	7 059	16 595	9 603	88 998
% podiel	24,30%	8,05%	8,06%	16,04%	6,17%	7,93%	18,65%	10,79%	100,00%
Rok 2005									
mamogr. vyšetrenia	58 725	24 365	25 188	27 875	19 470	20 664	39 761	25 160	241 208
% podiel	24,35%	10,10%	10,44%	11,56%	8,07%	8,57%	16,48%	10,43%	100,00%
z toho preventívne	35 636	14 332	16 146	16 070	8 523	6 325	29 688	14 078	140 798
% podiel	25,31%	10,18%	11,47%	11,41%	6,05%	4,49%	21,09%	10,00%	100,00%

Z prehľadu je vidieť rozloženie realizovaných mamografických vyšetrení podľa jednotlivých krajov SR. V roku 2005 najviac vyšetrení pripadá na Bratislavský kraj 58 725 (24,35%) a Košický kraj 39 761 (16,48%). Percentuálny podiel ostatných krajov sa nachádza pod priemerom 12,50%. Najmenší podiel má Žilinský kraj 19 470 (8,07%).

Porovnanie prírastkov a úbytkov realizovaných **iba preventívnych** mamografických vyšetrení medzi jednotlivými obdobiami

	Kraje SR								Spolu
	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	
Rozdiel r.2004- r.2003	-2 720	-233	778	5 157	-3 174	-4 209	1 936	1 733	-732
	-11,17%	-3,15%	12,16%	56,53%	-36,61%	-37,35%	13,21%	22,02%	-0,82%
Rozdiel r.2005- r.2004	14 006	7 170	8 971	1 791	3 028	-734	13 093	4 475	51 800
	64,75%	100,11%	125,03%	12,54%	55,10%	-10,40%	78,90%	46,60%	58,20%
Celkový rozdiel r.2005-	11 286	6 937	9 749	6 948	-146	-4 943	15 029	6 208	51 068
	46,35%	93,81%	152,40%	76,17%	-1,68%	-43,87%	102,52%	78,88%	56,91%

Pri zameraní sa iba na prevenciu je vidieť, že hoci v roku 2004 bol zaznamenaný mierny pokles vykázaných preventívnych vyšetrení celkom -732 (-0,82%) oproti roku 2003, v roku 2005 tento trend nepokračoval, naopak počet preventívnych vyšetrení stúpol o 51 800 (58,20%), čo je viac ako polovica.

Z jednotlivých krajov je potrebné spomenúť pomerne vysoké nárasty pri celkových rozdieloch (medzi r. 2005 a 2003) v percentuálnom vyjadrení v Trenčianskom kraji 152,40% a Košickom 102,52%. Výraznejší úbytok za obidve sledované obdobia vykazuje Banskobystrický kraj - 43,87%.

Prepočet všetkých realizovaných vyšetrení na 1 mamograf a 1 pracovný deň

Na jeden mamograf	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	Spolu
rok 2003	3 171	4 695	2 856	2 885	2 598	1 814	2 374	3 531	2 833
rok 2004	2 913	4 922	3 856	3 487	2 443	1 756	2 472	3 203	2 887
rok 2005	3 454	6 091	3 598	3 982	2 434	2 066	3 059	3 594	3 304
Na jeden pracovný deň									
rok 2003	13	19	11	12	10	7	9	14	11
rok 2004	12	20	15	14	10	7	10	13	12
rok 2005	14	24	14	16	10	8	12	14	13

Za rok 2003 bolo v priemere na jeden mamograf a jeden pracovný deň 11, za rok 2004 12 a za rok 2005 13 vyšetrení.

Počas všetkých troch rokov najnižšie hodnoty dosahoval Banskobystrický kraj, v prepočte iba 7-8 vyšetrení na 1 mamograf a 1 pracovný deň.

Najvyššie počty až pri samotných prepočtoch dosahuje Trnavský kraj – 24 vyšetrení na jeden mamograf a jeden pracovný deň za rok 2005, čo je o 84,62% viac ako priemer (13).

V samotných mamografických prístrojoch dosahuje Trnavský kraj v porovnaní s ostatnými krajinami najnižšie hodnoty (4 mamografické prístroje, pričom priemer je 9). To svedčí o tom, že hoci ide o kraj s najmenším počtom mamografů má pravdepodobne oveľa efektívnejšiu využiteľnosť prístrojov ako ostatné kraje.

Je možné konštatovať, že samotné mamografické prístroje nie sú v jednotlivých krajinách využité rovnako. Samozrejme treba brať do úvahy čakacie doby pri naplnení stanovených limitov od zdravotných poisťovní, počas dovolení a PN pracovníkov (zvlášť v personálne menej obsadených pracoviskách) a taktiež servis a opravy zdravotníckej techniky. Z poskytnutých údajov nie je možné určiť, koľko z toho zahŕňajú jednotlivé objektívne príčiny.

Trnavský kraj s najmenším počtom mamografů (iba 4) vykazuje za rok 2005 najviac - 24 zrealizovaných mamografických vyšetrení v prepočte na 1 mamograf a 1 pracovný deň. Pre porovnanie v Banskobystrickom kraji dokázalo 10 mamografů zrealizovať iba 8 všetkých mamografických vyšetrení v prepočte na 1 mamograf a 1 pracovný deň.

Prepočet realizovaných iba **preventívnych vyšetrení** na 1 mamograf a 1 pracovný deň

Na jeden mamograf	BA	TT	TN	NT	ZL	BB	KE	PO	Spolu
rok 2003	1 432	1 849	1 279	1 140	963	1 024	787	2 443	1 282
rok 2004	1 272	1 791	1 435	2 040	687	706	1 383	1 372	1 271
rok 2005	2 096	3 583	2 307	2 296	1 065	633	2 284	2 011	1 929
Na jeden pracovný deň									
rok 2003	6	7	5	5	4	4	3	10	5
rok 2004	5	7	6	8	3	3	6	5	5
rok 2005	8	14	9	9	4	3	9	8	8

Prepočty v tejto tabuľke vykresľujú obraz o prepočte realizovaných iba preventívnych vyšetrení na jeden mamograf. Z prehľadu vyplýva, že rok 2004 bol približne na úrovni roka 2003 so zanedbateľným poklesom o 11 vyšetrení (0,86%) celkovo 1 271 vyšetrení v priemere za celú SR na jeden mamograf. V roku 2005 bol už viditeľnejší nárast o 658 (51,77%) vyšetrení oproti predchádzajúcemu roku v celkovom počte 1 929 vyšetrení prepočítaných v priemere na jeden mamograf.

Pri porovnaní všetkých realizovaných vyšetrení (241 208) oproti nárokovým preventívnym vyšetreniam (651 668) v priemere za celé Slovensko za rok 2005 je rozdiel -410 460 vyšetrení. Pri porovnaní realizovaných iba preventívnych vyšetrení (140 798) oproti nárokovým preventívnym v priemere za celé Slovensko za rok 2005 je rozdiel ešte vyšší -510 870 (plnenie 21,61%). To znamená, že 510 870 žien vo veku nad 40 rokov, nebolo vyšetrených.

Pri podrobnom hodnotení prepočtov podľa jednotlivých krajov môžeme tak ako pri sumáre zhodnotiť, že počty zrealizovaných vyšetrení zďaleka nedosahujú počet nárokováných preventívnych – požadovaných vyšetrení.

Záver

Zlepšenie stavu, resp. dostupnosti mamografických vyšetrení na Slovensku, nezávisí bezpodmienečne od zvýšenia stavu prístrojovej zdravotníckej techniky.

Práve na príklade Trnavského kraja je vidieť možnosti mamografu v kvantite vyprodukovaných vyšetrení.

Dôvodom, pre ktorý je vykázaný počet mamografických vyšetrení v niektorých krajoch nízky, je zrejme **nedostatočná organizácia práce**, ale aj **nedostatočná osвета či znalosť nárokov na preventívne vyšetrenia**.

Ďalším dôvodom je **limitovanie výkonov zdravotnými poisťovňami**. Zdravotné poisťovne **nelimitujú konkrétne počet mamografických vyšetrení**. Mamografické vyšetrenie je zahrnuté v globálnom limite pre rádiodiagnostiku alebo spoločné vyšetrovacie a liečebné zložky. V zásade platí, že ak poskytovateľ zdravotnej starostlivosti prekročí dohodnutý zmluvný objem na príslušné obdobie, náklady si viac menej v plnej miere hradí sám (výnimku tvorí neodkladná zdravotná starostlivosť).

Z tohto dôvodu sa logicky preventívne mamografické vyšetrenia odkladajú na neskorší termín, čím zase vznikajú čakacie doby, ktoré môžu byť, nezávisle od možnosti výkonu samotných prístrojov a zdravotníckeho personálu, veľmi rozdielne. V konečnom dôsledku to skresľuje celkovú výšku realizovaných výkonov.

Uvedené závery analýzy úrad poskytne Ministerstvu zdravotníctva SR a všetkým zdravotným poisťovniam.

Podľa úradu je potrebné špecifikovať priority pri nákupe zdravotnej starostlivosti a následne regulovať ostatné - neprioritné zdravotnícke činnosti. Nákup mamografických vyšetrení nie je v celkovom objeme nákupu (SVaLZ-u) špecifikovaný, rovnako nie je rozdelený objem pre preventívne a diagnostické mamografické vyšetrenia.